

V vseh planinskih postojankah je treba urediti betonske triprekatne greznice. Za videz okolja so pomembne prostovoljne akcije planinskih delovnih brigad po planšarskih planinah in akcije odsekov planinskih društev pri čiščenju vrhov.

NAMESTO SKLEPA

Prihodnost Alp zahteva novo ovrednotenje gorskega sveta za človekovo psihohigien-sko prenavo. Zato moramo vsi v Alpah zagotavljati osnovne pogoje (naravni videz okolja, tišino, zdravo pitno vodo itn.) za življenje v naravi in tiste dejavnosti, ki so v skladu s funkcijo Alp.

Alpe so osnovni naravni znak identitete Srednje Evrope, njene naravne in prvobitne kulturne dediščine.

Alpe s svojim ozemljem dajejo možnost tu živečim številnim narodom, da izmenjujejo kulturne dosežke, negujejo sosedske odnose, skupno rešujejo probleme.

Pri svojem delu v gorah pa planinska organizacija ne bi smela več iti mimo človeka, ki v Alpah in pod njimi živi stoletja in bi morala skupaj s planinskimi društvi pod gorami, pašnimi skupnostmi, krajevnimi skupnostmi in ostalimi urejati zadeve, ki so nam vsem skupne v gorah.

prof. dr. Tone Strojnik

POMEMBNA TRI PISMA J. ALJAŽA V. LEVCU

NASTANEK SLOVENSKE PLANINSKE HIMNE

MATJAŽ KMEČL

Res pa je, da imamo pevci več nedolžnega veselja, pa tudi umetniškega dušnega užitka ko tisti, katerih Bog je denar in trebuh! (Jakob Aljaž)

Kolikor vem, o nastanku »slovenske planinske himne« *Oj Triglav moj dom* ni prav veliko napisanega. V Aljaževih Pevskih spominih lahko preberemo: »Oj Triglav moj dom' sem zložil na cesti.« Prav tako pa tudi njegovo prepričanje, da so tiste pesmi, ki jih je skomponiral zunaj, boljše od tistih, ki so nastale za klavirjem: torej naj bi tudi po njegovem mišljenju bila današnja himna ali vsaj kandidatinja zanjo med boljšimi.

V rokopisnem oddelku NUK hranijo pod številko MS 636 tri pisma, ki jih je Aljaž pisal na začetku februarja 1896 Vladimirju Levcu, takrat študentu v Gradcu in ki po svoje kažejo na porodno okoliščino ob rojstvu triglavske pesmi. Iz njih se da razbrati, da se je okoli novega leta 1896 na Aljaža V. Levca obrnil s prošnjo za partituro pesmi, ki bi jih lahko prepevali v hrvaškoslovenskem študentskem društvu Slogi. Aljaž se je prošnji nemudoma odzval, zraven pa napisal nekaj čisto njemu podobnih komentarjev.

Morda velja ob pismih (zadnjem) spomniti le na to, da je prav takrat z vsem ognjem in pod različnimi pritiski pripravljaval znamenito Mohorjevo pesmarico (Luka Jeran mu je npr. vnaprej očital, da bodo v njej tudi »kvantarske«, to je ljubezenske pesmi.). Uspeh je bil malo kasneje velikanski in Aljaž si je celo pripisoval zaslugo, da je prav zaradi pesmarice članstvo Mohorjeve družbe poskočilo na 80 000 članov. Po svoje je tudi ganljiva njegova privržnost Gregorčiču; v spominih omenja, da

ga je začel uglaševati »največ iz ljubezni do zapostavljenega ... svojega prijatelja«; na Gregorčiču so se pač lomila kopja za liberalizacijo in modernizacijo slovenske literature in »nekateri ‚gospodje‘ so bili tako strastni, da so od mize vstali in proč šli, kjer je sedel pristaš S. Gregorčiča«. Dodatno je Aljaževa globoka naklonjenost izviralna še iz občutka podobne usode pa tudi podobnih nazorov (tudi v cerkveni glasbi je bil zagrizen »cecilijanec«, to je pristaš gibanja za prenavo in nacionalizacijo cerkvene glasbe).

1. PISMO

Dovje 5/2 96

Blagorodni gospod Levce!

Na Vaše častno vabilo Vam uljudno sledeče sporočam: že na prvo pismo Vaše sem začel premišljevat in osnovane pesmi popravljati, da bi Vam zamogel ustreči. Zložil sem dve pesmi a) *Triglav*, »O, Triglav, moj dom, kako si krasan« za moški četverospjev. V 8 dneh Vam jo pošljem, pa ne vem, če bo za rabo. b) Dneva nam pripelji žar (Sim. Gregorčič) Daljši zbor, in par solo kratkih vmes, pa tudi še ni dovršen in ne vem, če bo ugajal. — Glede bariton Solo (samostojno) Vam nič ne obljubljam, ker imam sedaj preveč drugega dela in mi nič pametnega v glavo ne pride. Obrnite se na druge znamenite skladatelje, jest sem diletant-revček. Moje »*Občutke*« (izdala Glasbena Matica) Vam rad gratis pošljem, če jih še nimate. Jest sem bil pač pevec, pevovodja, pa z glasbo sem se premalo temeljito pečal, da bi zamogel koj iz rokava kaj dobrega iztresti. Pečal sem se bolj z drugimi strokami, potem z lovom, keglanjem, turistikom, etc. etc. Povejte, ali ste Vi sin g, prof. Levca v Ljubljani. Skoraj gotovo. — Sedaj imam veliko opraviti s stavbami na Triglavu.

Delam *Triglavsko kočo* za Slov. plan. društvo, ki bo stala okoli 4000 fl. — GG. vseučilišniki — pa tudi zgornji gimnazijci bodo imeli v koči *brezplačno* prenočišče. Če berete zadnje Mittheilungen des. D. u. Ö. Alpenvereines de 31. 1. 1896, bote videli, kako boli slovenska kočja ljubljanske Nemčurje!

Na zdar! Le pogumno držimo slovensko zastavo! Vi ste mladi čvrsti bojevniki, jest pa že veteran, pa če treba, grem še v boj! — Blagovolite izročiti moj srčni planinski pozdrav gg. vseučilišnikom! Ves Vaš verni Jak. Aljaž

2. PISMO

13. 2. 96

Blagorodni gospod Levec!

Priloženo Vam pošiljam obljubljeni dve pesmi. Prosim prav lepo, da naj jih gg. pevci nikar ne pojo, ako jim ne ugajajo. Poslal sem jih. g. Hubadu v Ljubljano s prošnjo, da naj prekriža, kar je napačnega. G. Hubad je na dveh krajih opazke s svinčnikom naredil. Zase teh pesmi nisem prepiral (zavoljo pomanjkanja časa); sedaj jih imam še v glavi. Če bo treba, si jih bom pozneje zapisal. S srčnim planinskim pozdravom

Vaš verni Jak. Aljaž

3. PISMO

Dovje 14. 2. 96

Sinoč sem Vam poslal dve pesmi. Danes Vam še pošiljam *varianto Dneva nam priplji žar*, kakor sem jo lansko leto koj v začetku naredil, pa sem jo zavrgel, ker mi je g. Hubad rekel, da je v začetku preveč lahek ritmus (ko smo zjutraj še *zaspani*), in ker je Tenor Solo previsok (b) (lahko se vzamejo *nižje* rudeče note). Poskusite lahko tudi to varianto, ker je bolj lahka. Ako Vam pesmice ne dopadejo, *vrzite jih proč*, kar nič se mi ne zamerite. Ali pa jih meni nazaj pošljite, da jih predelam, ko bom pozneje kaj časa imel. Gospodom pevcem prilačajte pa par litrov vina, zato pošljem priloženo 20 mark, da bodo jezo *poplakknil*.

S srčnim planinskim pozdravom Vaš Aljaž

Drugo in tretje pismo se je ohranilo v Levčevem prepisu s pripombo, da je izvirnika odstopil hrvaško-slovenskemu pevskemu društvu Slogi, iz česar smemo sklepati, da je *Oj Triglav, moj dom* bila brčkone najprej zapeta med graškimi študenti; ker pa hkrati omenja Mateja Hubada, velja nekaj podobnega tudi za zbor Glasbene matice. In ker je navsezadnje Aljaž naravnost užival v sestavljanju priložnostnih kvartetov in zborov iz najrazličnejših pevcev, ki so mu sproti »prišli pod roke«, se je vsaj sočasno najbrž prepevala tudi v dovškem farovžu.

Žrtve švicarskih gor

Nezmotljiva statistika Švicarske planinske zveze (SAC) izkazuje za lansko leto 173 smrtnih žrtv v gorah, kar je deset več kot leta 1987. Vzrok za to povečanje je bilo po mnenju zavarovalniških informacij lepo vreme julija in avgusta, ki je številne planinske pohodnike in plezalce zvalo v hribe. Največ smrtnih žrtv je bilo zadnja leta v letu 1985, in sicer 226 žrtv.

Po podatkih Švicarskega alpskega kluba (SAC — Švicarska planinska zveza) je minulo leto izgubilo življenje 75 ljudi na pohodih po gorah (leta 1987: 67), 46 na turah po visokogorju (43) in 7 na plezalnih turah (11). Število smrtno ponesrečenih smučarjev je znašalo 45.

SAC meni, da bilanca »ni bila slaba«. Leta 1988 naj bi bilo poletno vreme blistveno lepše kot leto dni prej, zaradi česar je bilo ustrezno več gorskih popotnikov in alpinistov na gorskih poteh in v stenah. Podobno dobri vremenski pogoji so bili tudi leta 1985; vendar je takrat izgubilo življenje 226 gornikov. Izmed 173 mrtvih leta 1988 je bilo 20 žensk in 73 inozemcev. V 112 primerih je bil padec vzrok za smrt, v 26 primerih pa plaz. 24 oseb je umrlo za posledicami srčne kapi ali zaradi izčrpanosti.

(Neue Zürcher Zeitung)

Avstrijci odnehali na K-2

»Ne počutimo se kot premaganci, ampak kot alpinisti, ki smo poskusili vse, kar je bilo mogoče.« Je dejal zadnje dni avgusta Edi Koblmüller, vodja avstrijske alpinistične odprave na K-2, ko je odprava priletela na dunajsko letališče, ne da bi ji uspelo pripelzati na 8611 metrov visokega velikana v Karakorumu po izredno težavni vzhodni steni. »To je bilo eno od največjih doživetij avstrijskih alpinistov.« Vendar je bilo povezano s tragičnim: s smrtjo Hansa Bärenthalerja, ki ga je serak potegnil v globino, ko je nameraval steno fotografirati.

Odprava je odšla 19. julija z Dunaja na pot proti drugi najvišji in najnevarnejši gori na svetu. Z vodjem odprave je bilo še pet alpinistov. Dne 5. julija so alpinisti iz Skarduja prispeli v bazni tabor v vzhodju K-2, ki so ga postavili v višini 5000 metrov nedaleč od ledenika Baltoro, četrtega največjega ledenika na svetu. Na pot so se odpravili s približno 120 nosači, nekatero med njimi pa so morali vzeti s seboj preprosto zato, da so za druge nosače nosili hrano. Prvič uporabljen satelitski telefon je kmalu odpovedal in tako je bil ekspedicijski poročevalec spet prisiljen uporabiti preizkušene poštarje — nosače. Prvi uspeh je odprava dosegla 27. julija, ko je vodju odprave Koblmüllerju uspel vzpon iz drugega višinskega tabora (6400 m) do višine 7200 metrov, vmes pa je preplezal ključno mesto, najnevarnejši del serakov, ki grozi na neki višini po celotni steni. Toda že naslednji dan je prišlo do smrtno nesreče Hansa Bärenthalerja. Ker so se člani odprave tako dogovorili, je odprava nadaljevala delo.

Po treh neuspešnih poskusih so se Koblmüller, Ammerer, Habersack in Šerpa Malla Pemba iz Nepala pridružili neki španski odpravi, ki je poskušala pripelzati na vrh po normalni smeri. Vendar se niti ta poskus ni posečil, kajti snežni viharji in nevarnost plazov so vzpon preprečili. »Vsak nadaljnji poskus bi bil nadvse neodgovorno dejanje.« Je pojasnil vodja odprave. »Vzpon prek vzhodne stene je sicer možen, vendar karseda nevarn.«

(Die Presse)